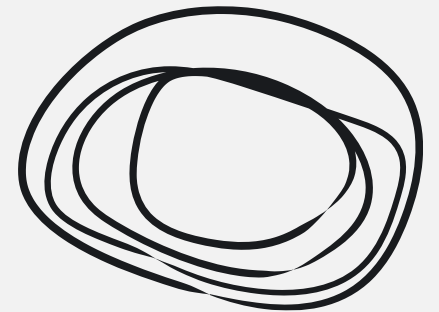

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2027-2030

Sisällys

- Johdanto
- Lait lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman taustalla
- Kunnan ja hyvinvointialueen tuottamat lapsiperheitä koskevat palvelut ja toiminnot
- Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila Orimattilassa – kouluterveyskysely 2025
- Orimattilan ilmiötiedonkeruun 12/2025-1/2026 lapsia ja nuoria koskevat ilmiöt kuntalaisilta ja asiantuntijoilta
- Lasten ja nuorten suunnitelman taustalla: Päijät-Hämeen hyte-kärjet ja Orimattilan kaupungin strategia
- Orimattilan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2027-2030 (tavoitetaulukot)

Johdanto

Orimattilan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lastensuojelulain mukainen asiakirja, joka ohjaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä Orimattilassa yhteistyössä kunnan ja eri toimijoiden kesken. Suunnitelma kytkeytyy ehkäisevän työn suunnitelmaan ja laajaan hyvinvointisuunnitelmaan, jotka kaikki täydentävät toisiaan.

Suunnitelma perustuu Päijät-Hämeen alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan (2026–2029) sekä Neljän tuulen malliin, jossa huomioidaan mielenterveys, päihteet, lähisuhdeväkivalta ja ongelmapelaaminen. Sen taustalla on myös kaupungin asukailta ja asiantuntijoilta vuonna 2025 kerätty tieto kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavista ilmiöistä Orimattilassa.

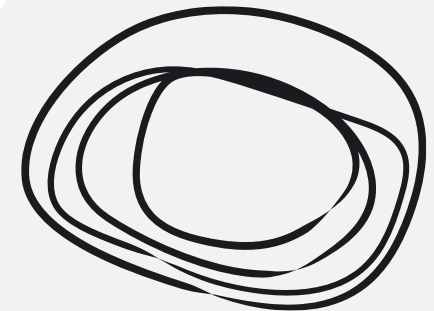
Tämän tiedon pohjalta on määritelty tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit hyte-kärkien mukaisesti. Lisäksi suunnitelmassa on huomioitu opiskeluhuollon tavoitteet lukuvuosille 2026–2028, joita ovat turvallinen koulupäivä ja arjen aktiivisuuden lisääminen.

Suunnitelmaa voidaan päivittää vuosittain asiantuntijatyönä vastaamaan ajankohtaisia tarpeita, ja sen toteuttaminen edellyttää monialaista yhteistyötä yli toimialarajojen.

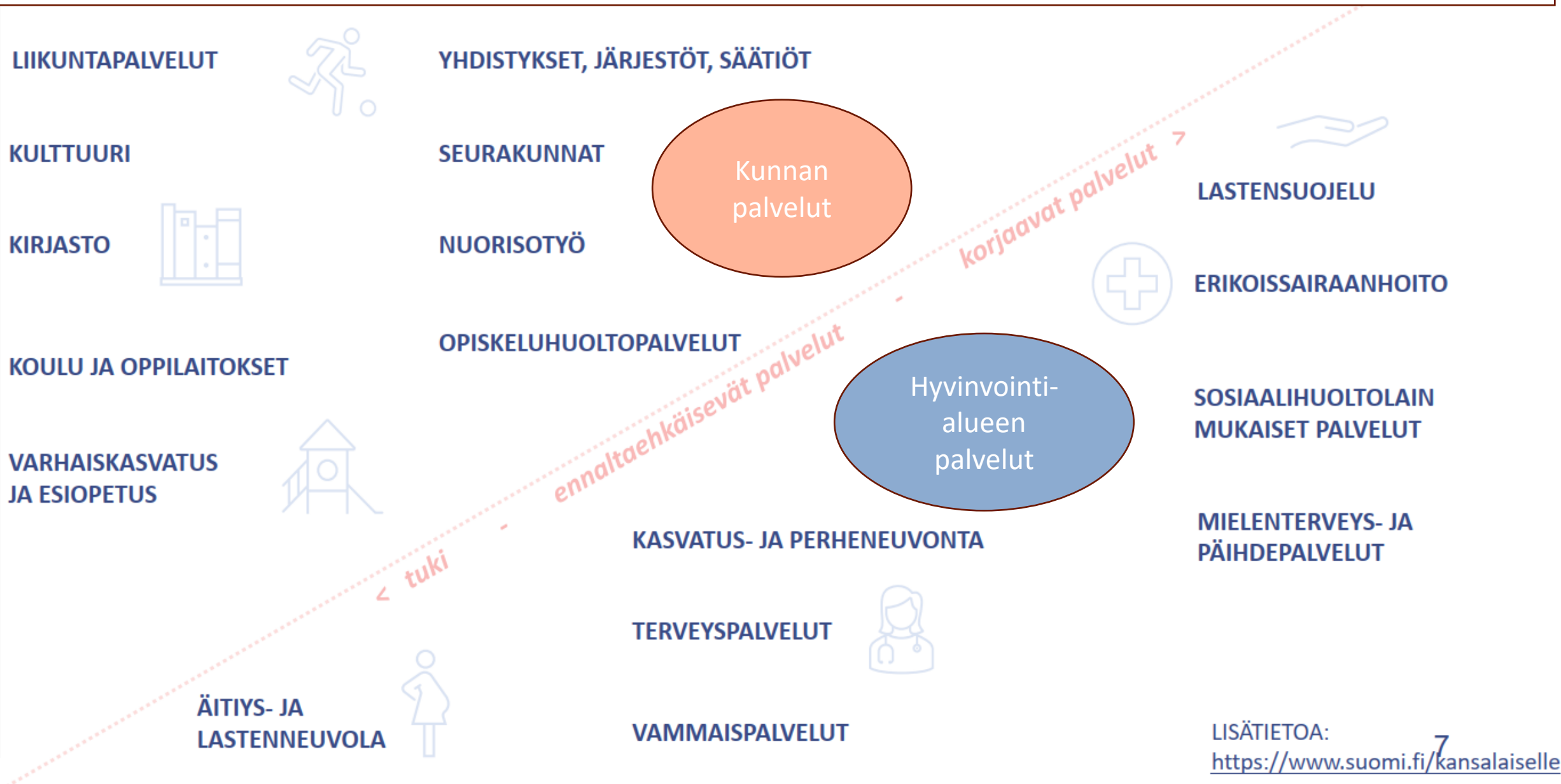

Lait lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman taustalla

- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Terveystieteidenhuoltolaki (1326/2010)
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)
- Perusopetuslaki (628/1998)
- Nuorisolaki (1285/2016)

Kunnan ja hyvinvointialueen tuottamat toiminnot ja palvelut lapsiperheille

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila Orimattilassa - kouluterveyskysely 2025

- Koulukiusaamisen lisääntyminen näkyy ilmiönä kaikilla vastanneilla kouluasteilla 4.-5. luokalta lukioon.
- Kouluruoka on Orimattilassa nuorten kovasti arvostama ja hyvänä pitämä asia. Kouluruokailuun osallistumista voidaan vielä kehittää.
- Kouluinnostus on lisääntynyt mutta samalla myös oppimisen vaikeudet ovat lisääntyneet. Lisäksi on havaittu puutteita opiskelutaidoissa ja lisääntyntä koulu-uupumusta.
- Lasten ja nuorten liikkumiseen koulussa ja vapaa-ajalla tulee kiinnittää huomiota.
- Nikotiinituotteiden käyttö lisääntyy.
- Nuorten raittius lisääntyy.

Orimattilan ilmiötiedonkeruun 12/2025-1/2026 lapsia ja nuoria koskevat ilmiöt kuntalaisilta ja asiantuntijoilta

- Kiusaamista havaitaan ja siihen toivotaan tehokkaampaa tunnistamista ja puuttumista. Myös kiusaamistoimien seurantaa tulisi kehittää.
- Perusopetuksen ja toisen asteen opintojen nivelvaiheessa tunnistetaan haasteita.
- Lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaidot kaipaavat vahvistusta.
- Oikea-aikainen apu mielenterveyshaasteisiin ja palveluihin pääsy olisi turvattava. Tarve matalan kynnyksen keskusteluavulle.
- Vanhemmuuden taidoissa tunnistetaan kehityskohteita.
- Lapset, nuoret ja perheet liikkuvat nykypäivänä vähän. Monella iso osa vapaa-ajasta on ruutuaikaa.
- Kouluruokailuun osallistumista tulee seurata ja tavoitella opettajajohtoista ruokailua kaikilla kouluilla.
- Nuorten nikotiinituotteiden käyttö lisääntyy.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden taustalla

Osallisuus ja yhteisöllisyys

- Osallisuus on vahvistunut.
- Yksinäisyys on vähentynyt.
- Työhön, kouluun ja koulutukseen kiinnittyminen on vahvistunut.

Mielen hyvinvointi

- Psyykkinen kuormitus ja itsetuhoisuus ovat vähentyneet.
- Elämään tyytyväisyys on lisääntynyt.

Arjen turvallisuus

- Arjen turvallisuus on vahvistunut, myös digitaalisessa ympäristössä.
- Apua saa silloin, kun sitä tarvitsee.
- Elinvoima ja taloudellinen hyvinvointi ovat vahvistuneet.
- Muuttuviin olosuhteisiin varautuminen on vahvistunut.

Päihteettömyys ja terveelliset elintavat

- Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat ovat vahvistuneet.
- Elintapasairauksien ilmaantuvuus on pienentynyt.
- Terveysterot ovat kaventuneet.

Suunnitelman tavoitteet nousevat Päijät-Hämeen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärjistä sekä paikallisista ilmiöistä ja haasteista.

Lisäksi pohjana on Orimattilan voimassa oleva strategia.

ORIMATTILAN STRATEGISET TAVOITTEET

ELÄMÄN JA YRITTÄMISEN YHTEISTYÖALUSTA
ÄLYKKÄÄT JA TARVETTA VASTAAVAT PALVELUT
HENKILÖSTÖ - ORIMATTILAN SYDÄN

VISIO**ORIMATTILA YHDISTÄÄ
IHMISET ÄLYKKÄÄSTI**

Orimattila luo mahdollisuuksia yhteistyölle ja osallisuudelle.
Toimimme vastuullisesti, varaudumme ja sopeudumme tulevaisuuteen.
Saamme toisistamme ja kaupungistamme parhaat puolet esiin.
Käännämme kaupunkimme kasvuun älykkäillä ratkaisuilla.

ARVOT**SYDÄMELLISESTI**

Palvelemme aidosti sydämellä. Luomme hyvää yhteishenkeä ja kohtaamme toisemme ihmisinä erilaisuutta arvostaen. Kiitämme, tuemme, kannustamme ja innostamme toisiamme.

SINNIKKÄÄSTI

Suhtaudumme haasteisiin uteliaisuudella ja periksi antamattomuudella. Etsimme sinnikkäästi luovia ja voittavia ratkaisuja.

SUJUVASTI

Ennakoimme, priorisoimme, verkostoidumme ja teemme reilua yhteistyötä. Luomme kokonaisvaltaista hyvinvointia älykkäillä ratkaisuilla yhdessä. Otamme rohkeasti kokeillen uudet ratkaisut käyttöön.

Orimattilan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2027-2030

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Vastuutahot
Työhön, kouluun ja koulutukseen kiinnittymisen mahdollisuudet vahvistuvat	1. Puututaan varhain poissaoloihin	- Päijät-Hämeen poissaoloihin puuttumisen malli ja poissaolo-seurannan Excel-työkalu otettu käyttöön kaikissa kouluissa. - Poissaolojen seurantamalli, myös esiopetuksessa - Esim. poissaolopäivien keskiarvo laskee 10 %:a valtuustokaudella - Yhteiset viestipohjat käytössä - Yhteisöllisen opiskeluhuollon tapaamiset vähintään joka toinen kuukausi - Opiskeluhuollon palvelutarjonta toteutuu poissaolokynnyksissä - Indikaattori: Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, %	Sivistystoimi oppilaitoksen henkilöstö ja opiskeluhoitopalvelut
	2. Vahvistetaan nivelvaiheita ja jatkopolkuja 16-24-vuotiaiden osalta	9.lk → 2. asteen siirtymisaste yli 95 % - Oppivelvollisuuden suorittamisen (TUVA, muu) mahdollisuuksia omalla paikkakunnalla on selvitetty / vahvistettu - Indikaattori: Koulutuksen ulkopuolella olevien 17–24-vuotiaiden osuus	Sivistystoimi Nuorisopalvelut Elinvoima Työllisyyspalvelut yhteistyö koulutuskeskus Salpauksen kanssa
	3. Tavoitetaan syrjäytymisriskissä olevat (ei työssä, koulutuksessa tai harjoittelussa) 15-29 –vuotiaat nuoret ja tuetaan työllistymistä (Ohjaamo, etsivätyö, kesätyöt)	- Ohjaamo käynnissä 2027 mennessä - Etsivä nuorisotyö tavoittaa vähintään 75 % ilmoitetuista nuorista (PAR-tietokanta) - Työllisyyspalveluiden tarjoamat yksilö- ja ryhmävalmennukset kpl/vuosi - Tuetut kesätyöpaikat (kesätyöllistämistuetut ja kaupungin kesätyöpaikat) yht. 50-100/vuosi; seurakunnan kesätyöpaikat/vuosi - Yhdistysten kesätyöpaikat (Ampun4H, MLL, urheiluseurat – jos tieto saatavilla) - Selvitetään mahdollisuutta työttömien nuorten tulityö- /ensiapukursseihin - Indikaattori: Syrjäytymisriskissä olevien 15–28-vuotiaiden osuus kääntyy laskuun/Päijät-Hämeen tasolle valtuustokaudella (PAR-tietokanta)	Elinvoima Nuorisopalvelut etsivä nuorisotyö työllisyyspalvelut Yhteistyö yhdistysten ja seurakunnan kanssa
Lasten ja nuorten osallistumisen ja yhteisöön kiinnittymisen mahdollisuudet lisääntyvät	- Tarjotaan Harrastamisen Suomen mallin harrastuksia - Kehitetään Harrastamisen Suomen mallia - Lisätään harrastetuottajien kanssa tehtävää yhteistyötä ja harrastustarjottimen laajuutta - Nuorisotilat ja avoimet kohtaamispaikat käytössä - Alle kouluikäisille on kerhoja tarjolla	- Harrastamisen Suomen mallin ryhmien määrä kaupungissa - HSM ryhmiin vuosittain osallistuvien määrä / vuosi - HSM ryhmät kylillä, 1 uusi ryhmä vuosittain kylillä, osallistujien määrä kylillä yhteensä/vuosi - Lisätyt harrastusmahdollisuudet HOP IN-alustalla/vuosi - Uusien harrastuksen tarjoajien määrä /vuosi - Nuorisotiloja riittävästi käytössä - Alle kouluikäisille suunnattujen kerhojen määrä (arvio) - Selvitetään erityisryhmien lasten harrastustarpeita v. 2027, toteutus 2028-29 - Indikaattori: Harrastaa jotakin ainakin kerran viikossa %	Sivistystoimi Nuorisopalvelut Koulut Yhteistyö yhdistysten ja seurakunnan kanssa

Mielen hyvinvointi

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Vastuutahot
Lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaidot vahvistuvat	- Tarjotaan tunne- ja vuorovaikutustaitokasvatusta varhaiskasvatuksesta perusopetukseen olemassa olevien tunne- ja vuorovaikutustaito-ohjelmien ja hyvinvointiopetuksen avulla; - Varhaiskasvatuksessa toteutetaan yhteisesti reflektoitua ja rakenteissa johdettua pedagogiikkaa; - Tehdään yhteistyötä 3. sektorin kanssa	- Hyvinvointiopitunnit toteutuvat kaikilla kouluilla - Varhaiskasvatuksen Kehittävä Palaute –mittarissa myönteisten tunteiden ilmeneminen lapsilla sekä tuetun leikin osuus pysyy nousussa (Reunamo) - Varhaiskasvatuksen toteutuneet MAPA-koulutukset henkilöstölle - MLL tukioppilastoiminnan toteuma - Seurakunnan kerho- ja rippikoulujen määrä ja niihin osallistuneet /vuosi	Varhaiskasvatus opetuspalvelut Yhteistyö yhdistysten ja seurakunnan kanssa
Lasten ja nuorten mielenterveyshaasteisiin oikea-aikaista apua ja tukea	- Varmistetaan moniammatillisen yhteistyön sekä opiskeluhuollon lakisääteinen resursointi - Monialainen yhteistyö hyvinvointialueen opiskeluhoitolpalveluiden kanssa	- Opiskeluhuollossa toteutuu lakisääteinen mitoitus (esim. kuraattori 1/670 opp., psykologi 1/780 opp., terveydenhoitomitoitus) - Mielenterveystaidot sisältyvät hyvinvointiopituntien sisältöihin Indikaattorit: - Ei päässyt kuraattorille/psykologille/terveydenhoitajalle/koululääkärille yrityksestä huolimatta (tavoite 0 %); Käynyt kuraattorilla/psykologilla/terveydenhoitajalla/ koululääkärillä % (ennaltaehkäisevä + korjaava tuki) - Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Sivistystoimiala rehtorit opiskeluhoitolpalvelut
	- Tarjotaan matalan kynnyksen keskustelutukea 3. sektorin kanssa yhteistyössä - Viestitään omahoitokanavista	- Walk in –keskustelutuen vastaanottojen päivien määrä Orimattilassa - Omahoitosivustojen markkinointijulkaisut kaupungin some-kanavissa/vuosi (esim. Mielenterveystalo.fi) - Kopparin kävijämäärät/vuosi	Yhteistyö: MIELI Hämeen Mielenterveys ry ja MIELI Kriisikeskus Lahti Kopparin palveluntarjoaja viestintä
Vanhemmuuden taidot vahvistuvat oikea-aikaisella tuella	Tarjotaan matalan kynnyksen vanhemmuuden tukea: - perhetaitoryhmät - vertaistoiminta - avoimet kohtaamispaikat - yhteistyö kodin ja varhaiskasvatuksen kanssa - tietoa ja kirjallisuutta vanhemmuuden tukeen - seudulliset yhteisölliset luontotilaisuudet	- Kaupungissa toteutuu väh. 1-2 perhetaitoryhmää / vuosi - Perhetaitoryhmiin osallistuu 10-20 vanhempaa/vuosi - Vähintään 80 % osallistujista kokee tuen hyödylliseksi - Toteutettuja tukimuotoja kaupungissa vähintään 6–8/vuosi (ryhmät, teemaillat, neuvonta) - Avointen kohtaamispaikkojen määrä kaupungissa / vuosi - Kirjaston teemanäyttely 1 krt/vuosi vanhemmuutta, kasvatusta ja lasten tunnetaitokirjoja koskevista teoksista - Seudullisten luentojen ja yhteisöllisten iltojen määrä/vuosi	Sivistystoimi Varhaiskasvatus varhaiskasvatuksen perhekeskustiimit kirjasto Yhteistyö yhdistysten kanssa

Arjen turvallisuus

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Vastuutahot
Kiusaaminen vähenee	- Ehkäistään kiusaamista ja puututaan siihen - Arvioidaan kiusaamisen ehkäisyn toimien tehokkuutta varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella - Vahvistetaan ammattilaisten osaamista toimintamallien käytöstä	100 % kouluista ja päiväkodeista on käytössä kiusaamisen vastaiset toimintamallit ja henkilöstö on perehdytetty näiden käyttöön ja seurantaan vuosittain. - Koulut: Kiusaamisen ennaltaehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma, Turvallinen koulupäivä –hankkeen malli, Kiva Koulu -malli; - Varhaiskasvatus: kiusaamisen vastaiset toimintamallit tiimin pedagogisissa suunnitelmissa - Opetushenkilöstölle tarjotaan kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen koulutuksia - Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen toimenpiteiden seuraaminen lukukausittain yksiköittäin ja koonti kaupunkitasoisesti hyvinvointivastaavien kautta syksyllä ja keväällä - Kiva-kyselyjen kaupunkitasoinen koonti vuosittain (maaliskuu) - Toteumien käsittely henkilöstökokouksissa/yhteisöllisen opiskeluhuollon työryhmissä syys- ja kevätlukukaudella - Kiusaamista viikoittain kokevien osuus kääntyy laskuun - Ankkuripoliisiyhteistyötä tehdään tarvittaessa ja ohjeistukset ovat olemassa. - Indikaattorit: Kiusattuna tai osallistunut kiusaamiseen lukuvuoden aikana (summaindikaattori) %; Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa %	Sivistystoimiala Rehtorit Koulut Hyvinvointivastaavat oppilas- ja opiskeluhoolto yhteisöllinen opiskeluhoolto varhaiskasvatus
Lasten ja nuorten turvallisuuden kokemus lisääntyy ja sosiaaliset taidot vahvistuvat	Panostetaan lasten ja nuorten ryhmäyttämiseen ja sosioemotionaalisten taitojen opetukseen perusopetuksessa ja toisella asteella	- Hyvis- ja Meidän luokka -oppitunnit toteutuvat 100 % alakouluista ja 100 % yläkoulusta lukuvuosittain lukuvuosittain - Yläasteet osallistuvat Nauhätä-pelastustieto ja -taito kampanjaan	Sivistystoimiala Rehtorit
Koulumatkojen turvallisuus	Turvataan turvalliset koulumatkat kevyenliikenteen väylien ja valaistuksen osalta koulujen läheisyydessä	- Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman mukaiset toteutuneet toimenpiteet vuosittain kävely- ja pyöräilyväylien osalta (Lasten parlamentin esiin nostamista kohteista Virenojan koululle pyörätie); toteutettu/ei toteutettu - Indikaattori: Tapaturma koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana % oppilaista	Elinvoima

Päihteettömyys ja terveelliset elintavat

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Vastuutahot
Koulupäivän ja varhaiskasvatuksen aikainen liikunta lisääntyy	Mahdollistetaan aktiiviset koulupäivät ja varhaiskasvatus	- Pitkät välitunnit: 100 % kouluista vuoteen 2027 mennessä - Varhaiskasvatuksen liikuntakasvatuksen mittarit (Valssi, Reunamo): liikkuminen lisääntyy ja paikallaan olo vähenee - Liikkuva Päijät-Häme seuranta - MOVE!-mittaustulokset paranevat valtuustokauden aikana - Indikaattorit: Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1h viikossa, %; Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, %	Sivistystoimi varhaiskasvatus rehtorit koulut Liikuntapalvelut
Lasten, nuorten ja perheiden liikkuminen vapaa-ajalla lisääntyy	- Tarjotaan maksuttomia liikuntavuoroja sekä perheliikuntapäivät alle kouluikäisten perheille 1 krt/kk - Lähiluontopaikkojen tutuksi tekeminen - Haastetaan vanhemmat liikkumaan	- Perheliikuntapäivien määrä/vuosi; osallistuneet/vuosi - Perheliikuntaneuvonnan (koulu pt) toteutuneet kerrat, asiakasmäärät - Lähiliikuntapaikat kartalla kaupungin verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa - Jaetut terveyden edistämisen somejulkaisut ja klikanneiden määrä kaupungin some-kanavissa (esim. Neuvokas perhe) ja Wilma-tiedotteet aiheesta	Sivistystoimi Liikuntapalvelut viestintä
Kouluruokailuun osallistuminen lisääntyy	- Kannustetaan opettajavetoiseen kouluruokailuun - Tehdään Wilma-viestintää terveellisestä ravitsemuksesta ja elintavoista (tiedotteena)	- Kouluilla yhteisesti sovitut käytännöt kouluruokailuun osallistumisesta: 100 % kouluista noudattaa, opettajajohtoinen ruokailu käytössä - Kouluruokailuun osallistuminen lisääntyy (lautasmäärät); - Wilma-tiedotteiden määrä aiheesta - Indikaattorit: Kouluruokailun (maku, laatu, ruokailuaika, riittävyys); Ei syö koululounasta %; Ei syö aamupalaa %	Sivistystoimi koulut varhaiskasvatus ruokapalvelut
Päihteiden käyttö ja rahapelaaminen tunnistetaan ja vanhemmilla on keinoja puuttua siihen	Puututaan lasten ja nuorten päihteiden käyttöön koulussa ja kotona; vanhempainillat; EPT-kampanjat	- Alakoulun päihdekasvatustunnit joka koululla 5 lk.:ta lähtien - HUBU-vanhempainilta 8. lk. vanhemmille/vuosi - Vähintään kaksi nuorille suunnattua ehkäisevän työn kampanjaa/vuosi - Päihdekasvatustunnit alakoulussa toteutuvat - Indikaattorit: raittiiden määrä, nikotiinituotteiden käyttö	Sivistystoimi Koulut Nuorisopalvelut